

UPPSALA
UNIVERSITET

RFMA den 17 oktober 2024

1

U-FOLD FORUM FÖR FORSKNING
OM LÄKEMEDELS- OCH DROGBEROENDE

Vilken roll spelar alkohol och
narkotika i samband med
gängrelaterade våldshandlingar?
Var finns riskerna?

Fred Nyberg

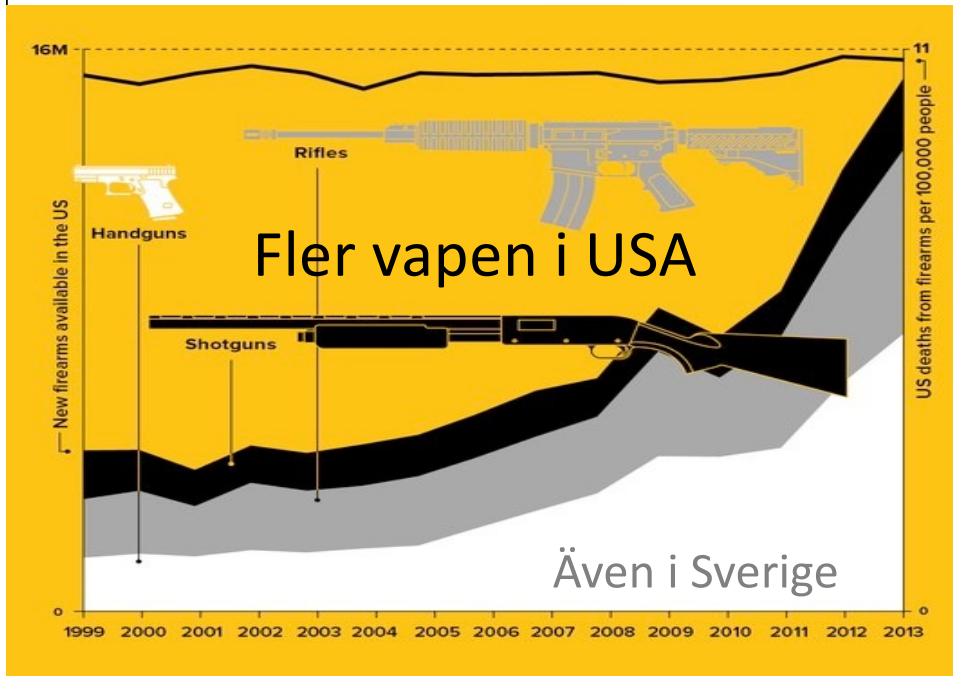
Professor, e.m.

U-FOLD, Uppsala universitet

AKTUELL ÖVERBLICK

2

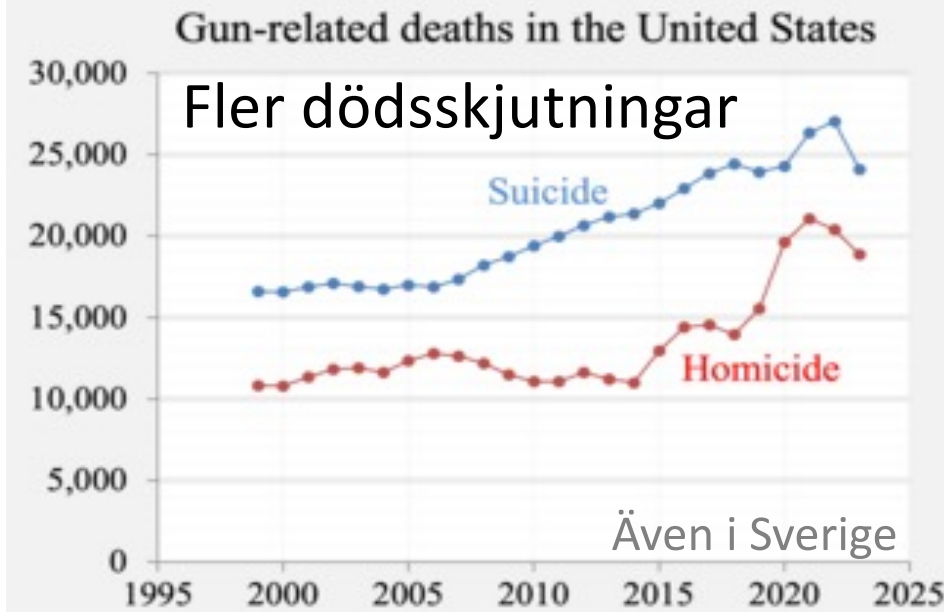
Fler droger i USA Ökat beslag av Fentanyl

Det som sker i USA
kommer förr eller
senare att påverka
Sverige (Beslag)

CALGUARD-SUPPORTED FENTANYL SEIZURES
INCREASE 1066%
SINCE 2021

Och hur ser det ut i Sverige?

Tillbakablick – Fem år tidigare

Seminarium i universitetsaulan i Uppsala
7 maj 2019 – Vad sa vi då?

Statsministern:

Vi måste komma åt orsaken

Till våldet?

Hindra tillflödet –

förhindra att ungdomar ger sig in
i kriminella gäng

Seminarium i universitetsaulan i Uppsala 7 maj 2019 – Vad sa vi då?

F d utbildningsministern:

Vi kommer ingenstans om vi inte kan stoppa de nationella
narkotikaligorna med hjälp av EU

En partiledare:

Ligorna har ju även sina baser i Sverige
”Öppen droghandel i Örebro”

UPPSALA
UNIVERSITET

RFMA den 17 oktober 2024

5

U-FOLD FORUM FÖR FORSKNING
OM LÄKEMEDELS- OCH DROGBEROENDE

Seminarium i universitetsaulan i Uppsala 7 maj 2019 – Vad sa vi då?

En partiledare:

Vår tids störst problem finns i psykiatrin Den psykiska
ohälsan
Inte minst bland de unga
(suicid)

Gränspolisen om rekrytering för fem år sedan:

Unga personer i behov av pengar och skydd

Landsmän i Sverige fångar upp och
utnyttjar för

- Narkotika el. stölder
- Landsman kartlägger HVB-boenden i
i rekryteringssyfte

Andra grovt kriminella ser dem som användbar resurs

- Pedofilring skulle kidnappa BUV; "Ingen saknar dem"
- Grovt kriminella; "50.000:- om du slänger
handgranat...". Här finns narkotikan med.

UPPSALA
UNIVERSITET

RFMA den 17 oktober 2024

7

U-FOLD FORUM FÖR FORSKNING
OM LÄKEMEDELS- OCH DROGBEROENDE

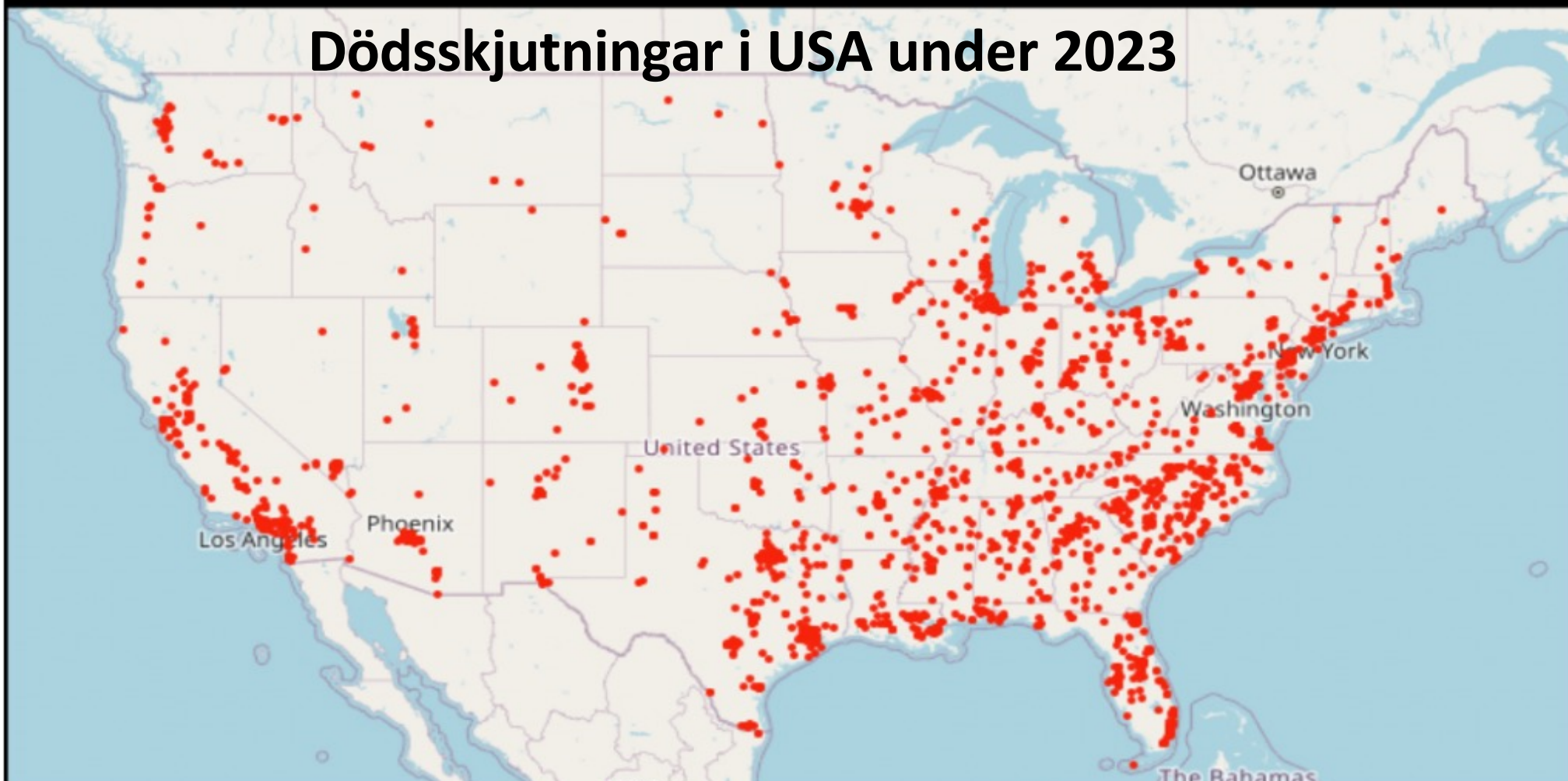
Hur ser det ut nu ?

GVA

GUN VIOLENCE ARCHIVE

NUMBER OF DEATHS IN 2023

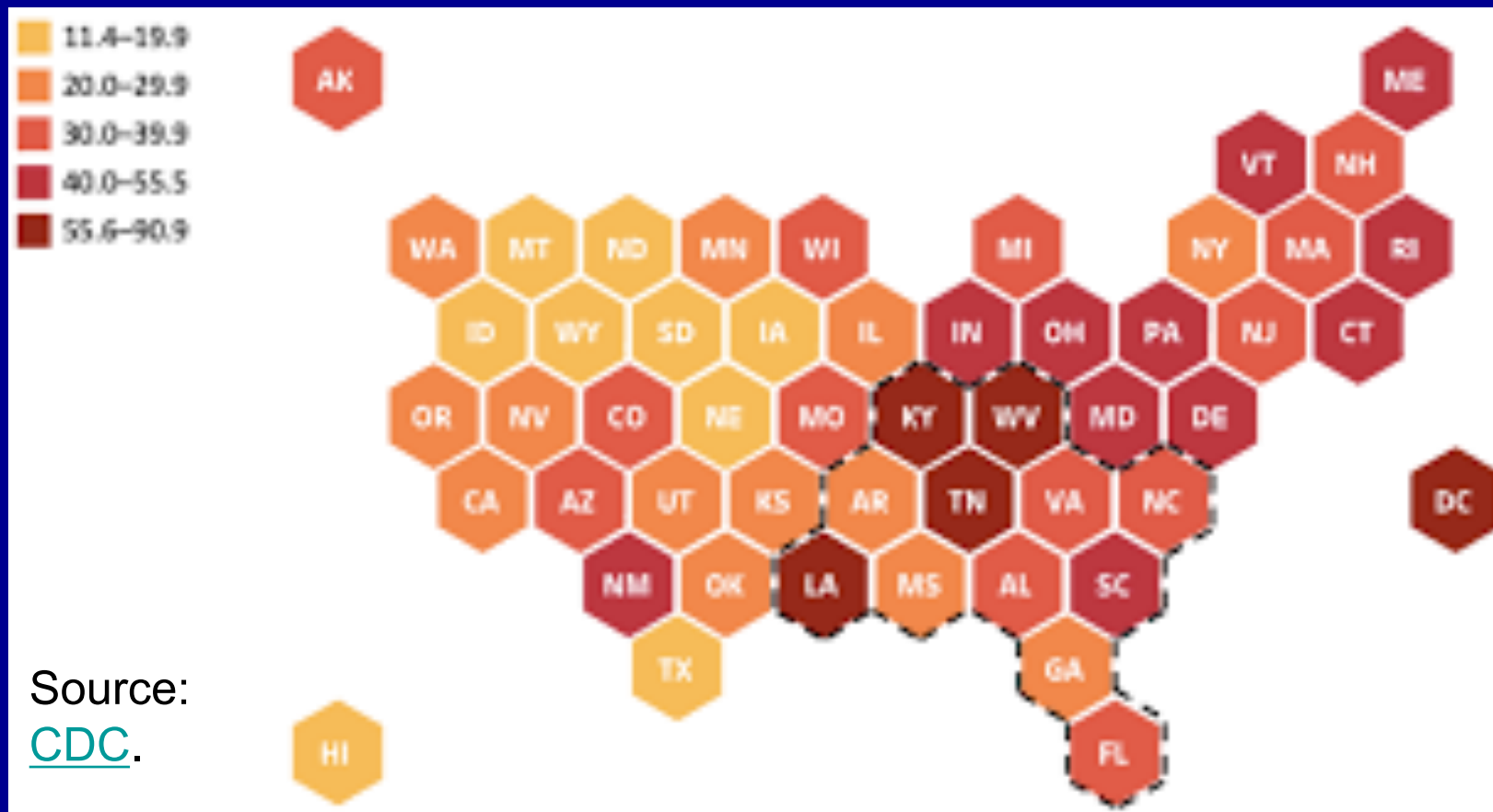
Dödsskjutningar i USA under 2023

Drug Overdose Deaths in the US 2023

Hur ser det ut nu ?

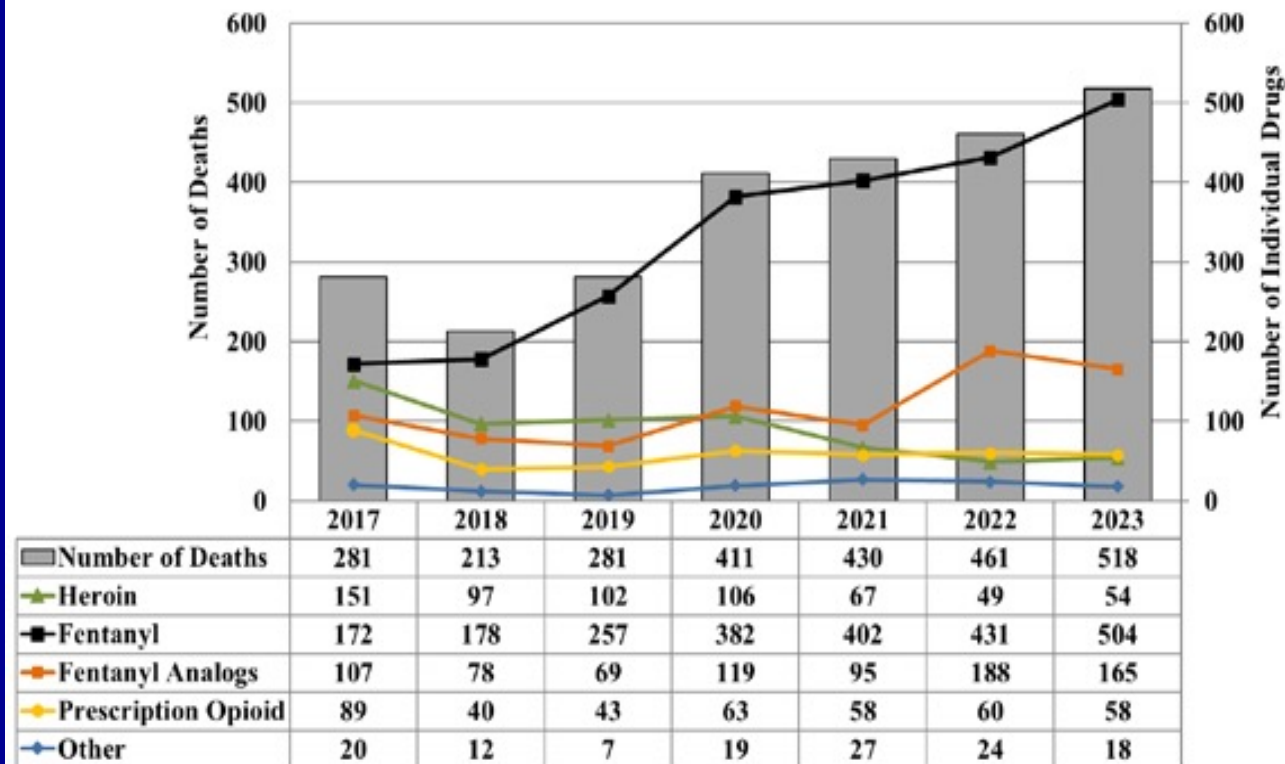
Hur ser det nu ut i USA ? Fjärde vågen med Fentanyl i ledningen

År 2022 så fanns Fentanyl eller Fentanyl-analoger med i 97% av alla opioid-relaterade fatala överdoser.

“Fentanyl is killing more young Americans than COVID-19”

Grey Death...!
(opioid blandning)

Fig. 2: Total Number of Opioid Drugs Contributing to Drug Overdoses by Year (All Opioids)

Hur ser det ut i Sverige nu – 4-5 år senare?

DN: Antalet skadade och döda i Sverige 2023

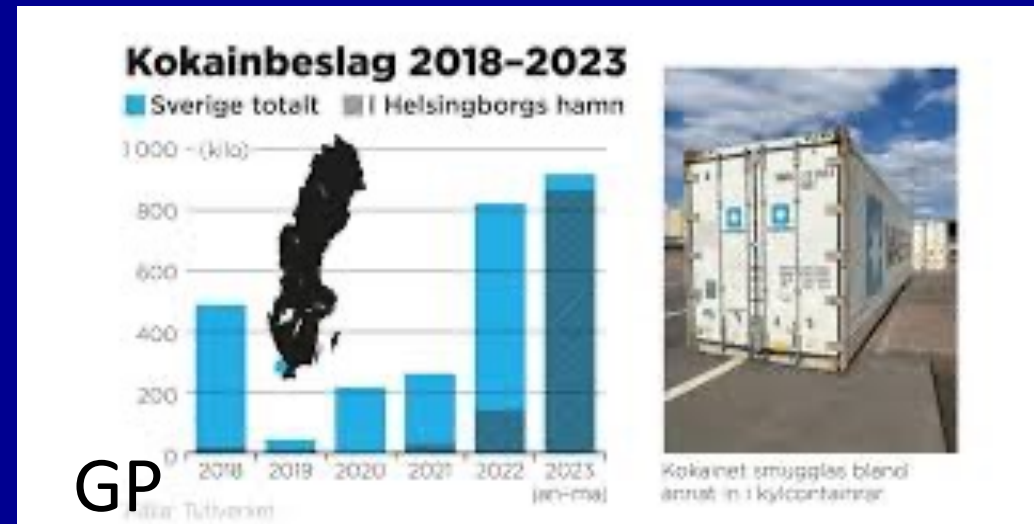

Beslag även i Sverige

20 April, 2024: De största
narkotikabeslagen i Sverige

C:a **1,4 ton kokain** har hittats vid en containerhamn i Nynäshamn, enligt Aftonbladets uppgifter.

Men det är bara ett av många beslag som gjorts de senaste åren:

Närmare **1,2 ton cannabis** har hittats i marmorplattor och 300 kilo narkotika togs i beslag under en kaosartad hotellrazzia i Stockholm.

- Under första halvåret i år (2024) tog Tullverket fem ton narkotika i beslag.
- Utöver det har närmare 4,1 miljoner **narkotiska tabletter** beslagtogs, nästan dubbelt så många som under hela 2023.
- - **Marijuana** ökar från 555 kilo till 1 215 kilo (1 299 kilo).
 - Cannabisharts (hasch) minskar från 2 547 kilo till 1 215 kilo
 - **Kokain** ökar från 887 kilo till 1 389 kilo.
 - **Amfetamin** minskar från 515 kilo till 438 kilo.
- - **Narkotiska tabletter** ökar från 1 011 000 till 4 079 000 stycken
 - Heroin minskar från 5,4 kilo till 0,1

DEBATTINLÄGG SVT

“Välkänt att ökad tillgänglighet ger ökad användning”

Publicerad 17 oktober 2018

“Colorado ligger klart högre än genomsnittet i hela USA när det gäller användning bland unga. Även cannabisförgiftning av barn under fem år har ökat signifikant”, skriver professor Fred Nyberg.

I Sverige har under senare år användandet av narkotika inte stegrats bland unga och det finns uppgifter som visar att i många avseenden är Sverige ett transitland. Texter noterbara mängder går in över gränserna till Norge och Finland.

Fler grova brott med ökad tillgång på vapen

På en veckas tid har ett tiotal skjutningar skett i Sverige. Risken för utomstående att drabbas är liten, men var man bor spelar roll.

– Det skapar en stor otrygghet i vissa stadsdelar, säger kriminologen Sven Granath.

Av TT
© 21 aug, 2017

Nitazener kan injiceras,
inhaleras eller sväljas

CIBA Pharmaceuticals

Var först med att syntetisera
Nitazen under 1950-talet

Tranq (Xylazine) kombineras
ofta med fentanyl => Livshot!

Norsk Tidskriftet, Jan 2024:

En ung man fick andningsproblem i hemmet, och man genomförde en hjärt-lung-räddning. Patienten fick i.v. Naloxon med god effekt och blev inlagd på sjukhus. Han påstod att han intagit opioider, men inget kunde påvisas vid rutinanalys på droger.

Då det var känt att Nitazen var i omlopp kom man fram till att det kunde handla om **Proto-nitazen** som kan vara 3–10 gånger så potent som Fentanyl (Stangeland et al 2024)

Kriminella annonserar om springpojkar på Tiktok ”Tusentals inlägg med narkotikaförsäljning”

AFTONBLADET

Knarkförsäljningen flödar fritt på Tiktok. Samtidigt passar kriminella på att värva springpojkar i kommentarsfälten. I Tiktok-videor fylls kommentarsfälten nu av kommentarer där okända användare annonserar om olika droger – ofta cannabis eller kokain.

Bland kommentarerna om droger söker anonyma personer även så kallade springpojkar.

Kausalt samband mellan droger och IPV (Intermate Partner Violence, vid nära 40% av alla mord på kvinnor är utövaren intima partner, WHO)

Gängkriminalitet och Tiktok

FAKTA

Brottsplats Tiktok

- Aftonbladet har gått igenom över 700 akter från svenska domstolar – samtliga innehåller ordet "Tiktok".
- Nästan 150 var brott som begåtts på eller med hjälp av appen.
- Vanligast är kränkingsbrott och sexbrott mot barn

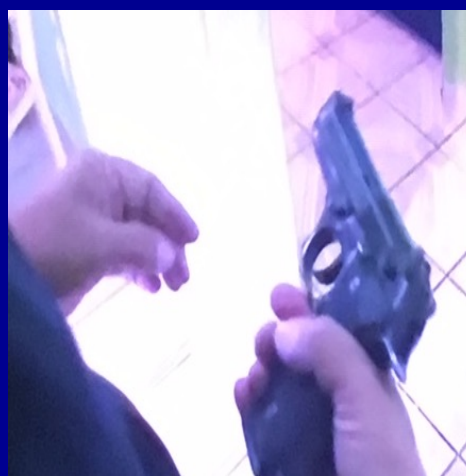
Research: Matilda Andersson, Johan Sjunnesson och Cecilia Vaccari

Gängkriminalitet på nöjesvärlden

I en musikvideo inspelad i söderort förekommer två vapen som använts i flera brott – bland annat i ett mord på en uteservering i en förort söder om Stockholm – Droger även här!

Individuella risker

Kan man predicera risken för att hamna i gängkriminalitet?

Finns påverkan på hjärnan med i det sammanhanget?

Finns det något belönande att vara med i kriminella gäng?

Studier på hjärnan har visat att aktivitet som detekteras med **magnetkamera** i olika nätverk kan predicera individers val av riskfulla beteenden.

En studie av riskfullt utförande av en belönande uppgift visar en förändrad aktivitet och **omkoppling i hjärnans nätverk** som påverkas vid våld, droger och försämrade psykisk hälsa.

(Sci Rep 2018 Dec 21;8(1):18049)

Vad handlar denna omkoppling om?

Hjärnan står i centrum vid uppkomst av riskbeteenden
Här finns mötesplatser relaterade till riskbeteende

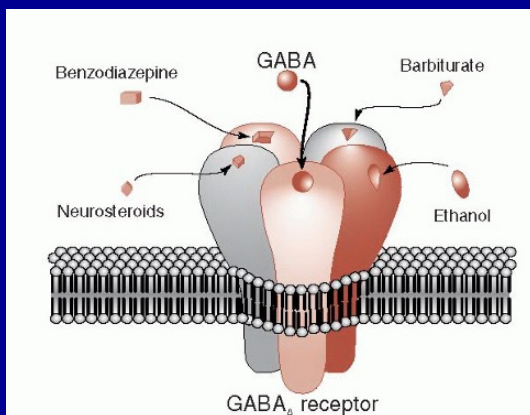
Hjärnan är plastisk på såväl strukturell som cellulär nivå.

Här möts både psykologiska beteenden och kemi.

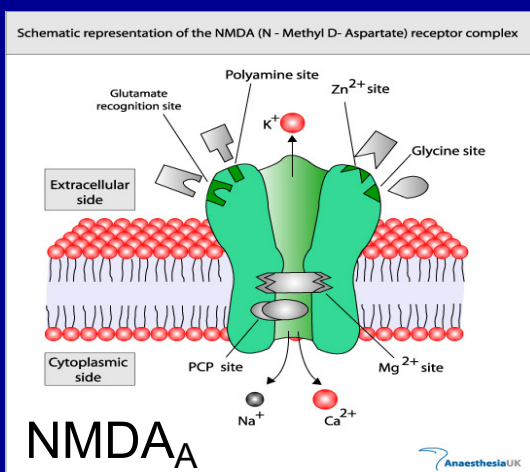
Beteenden kan associeras med aktivitet på såväl cellulär nivå som i hjärnans nätverk.

På cellulär nivå

GABA_A

Enskilda signalsubstanser i hjärnan GABA och Glutamat vid risktagande

Glutamat har en huvudfunktion i hjärnans signalering som en **förstärkare** av nervcellernas signalering medan **GABA** har som huvudfunktion att **dämpa** aktiviteten i nervcellerna.

Balansen mellan GABA och glutamat främjar en normal neurologisk utveckling. Låga nivåer av GABA och höga av glutamat ses i prefrontala hjärnbarken hos individer som är beroende.

En obalans mellan dessa två signalsubstanser kan bidra till utveckling av **NPF-diagnoser**, som i sin tur är förknippat med **ökat risktagande**.

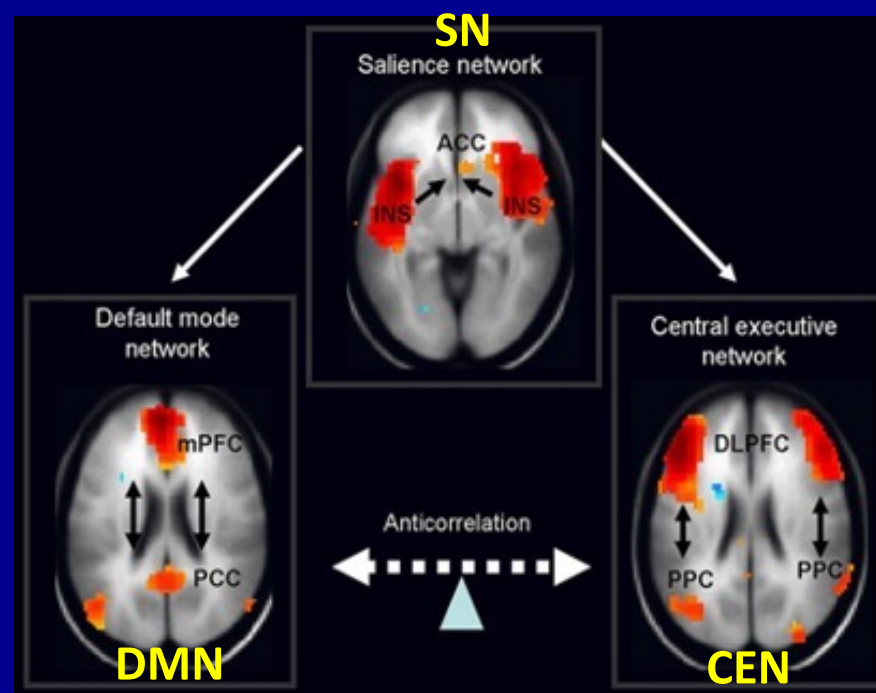
Nätverk involverade i riskbeteende

GABA_A aktivitet som detekteras med magnetkamera i olika nätverk i hjärnan kan predicera individers val av riskfulla beteenden.

SN (**salient network**) - Ett framträdande område som riktar uppmärksamheten mot det som är relevant och aktuellt. Det styr både DMN och CEN.

DMN (**default mode network**) är aktivt i viloläge medan CEN (**central executive network**) är aktivt vid utförande.

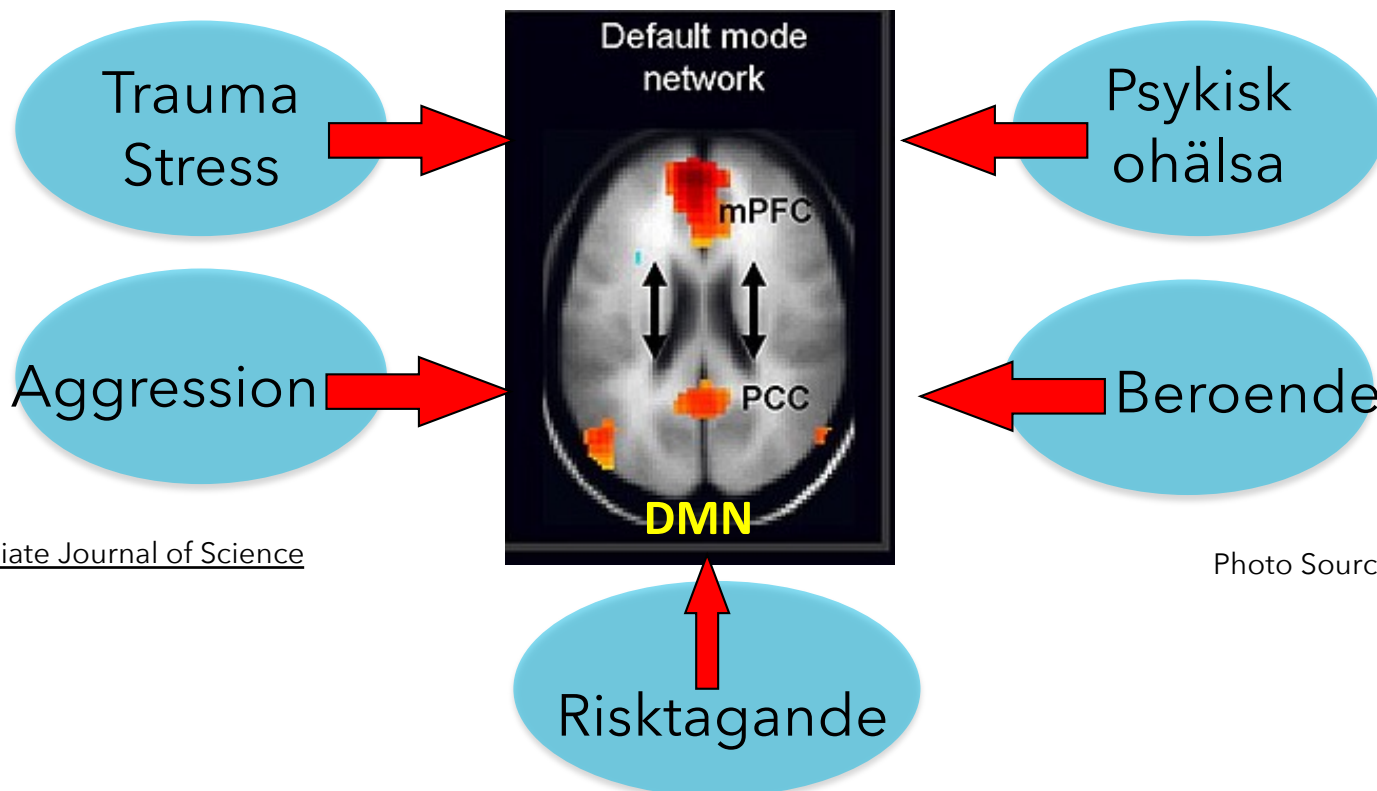
Risktagande innebär **högre aktivitet i DMN**

Standardnätverket /DMN)

Det finns alltså ett nätverk beläget i hjärnans frontala del som kallas default mode network (DMN) eller Standardnätverket som kan påverkas av trauma, stress, psykisk ohälsa och beroende

Hämningsskontroll – Responshämning & Resistens-träning

Hämningsskontroll innebär förmågan att låta bli eller skjuta upp ett agerande och att kunna reflektera hellre än att reagera på en impulsivelse.

Effekten av träning på nervcellsaktivitet kan relateras till hämningsskontroll i det centrala exekutiva nätverket (CEN), standardnätverket (DMN), visuella nätverk och även andra nervbanor.

Det hjälper också individen att ignorera störande inflöde utifrån.

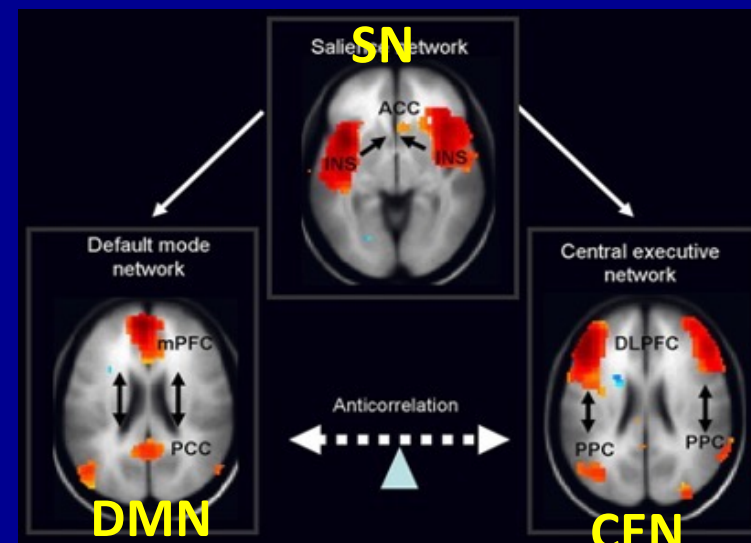
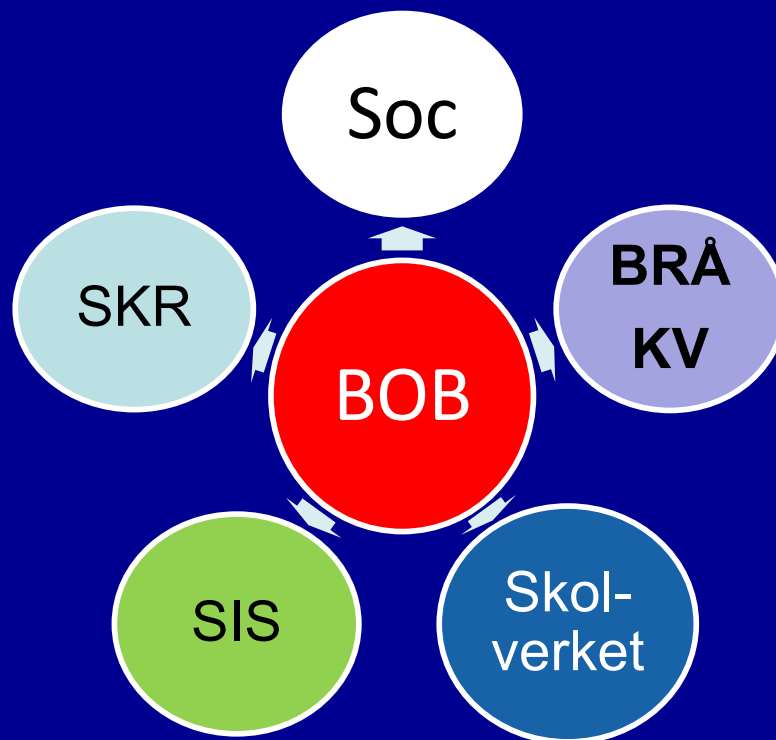

Photo Source: Wikimedia Commons

BOB = barn och unga i organiserad brottslighet

En ny samverkanstruktur kallad Bob ska stärka arbetet mot att barn och unga hamnar i grov kriminalitet.

Polisen och Länsstyrelserna tar Bob-projektet vidare

Riskfaktorer för barn och unga att hamna ett problemfyllt liv och drogberoende

- Tidigt uppvisat aggressivt beteende
- Brist på handledande föräldrar
- Problem med färdigheter i skolan
- Underdiagnostiserade mentala problem
- Föräldrar som använder droger
- Tillgänglighet på droger
- Fattigdom och utanförskap
- Utsatt för övergrepp
- Föräldrar som stöter ifrån eller försummar

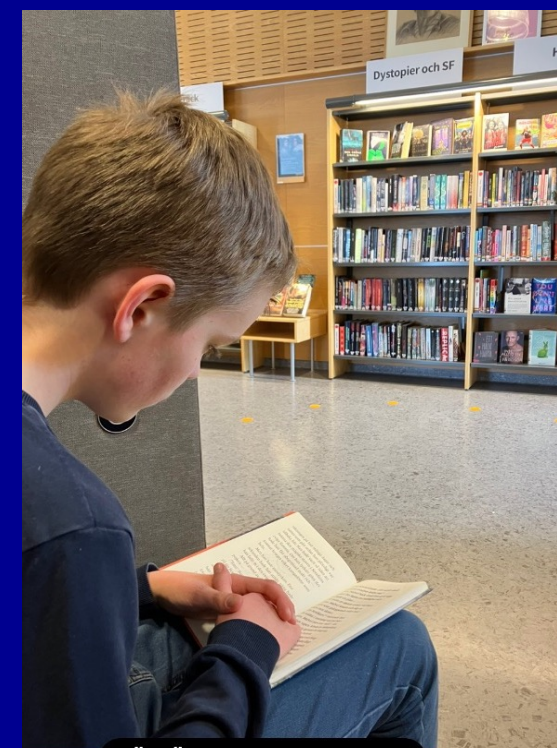
Riskfaktorer hos vårdnadshavare för att barn och unga ska hamna ett problemfyllt liv och drogberoende

- Vårdnadshavare med alkohol och drogproblem
- Vårdnadshavare med dålig mental hälsa (t ex depression)
- Vårdnadshavare utan förståelse för barns behov och utveckling
- Vårdnadshavare som när de själva var barn utsattes för misshandel och försummelse
- Vårdnadshavare med låg utbildning och låg inkomst
- Vårdnadshavare som är benägna ta till handgripligheter för fostran

Evidensbaserade drogpreventiva program som är ungdomsfokuserande, interaktiva och engagerande har visats ha framgång för att minska drogmissbruk.

- Framgångsrika program i skolor har visats innehålla interventioner som ges av **erfarna lärare/handledare**, i grupper med **mindre antal elever**, upprätthållande av **nära kontakter** mellan lärare och elever, och i avslutande delar av utbildningen en särskild förstärkning för unga med högre risk.
- De lovande och effektiva skolpreventionsprogrammen kombinerar ofta samverkan med **relevanta personer** i kommun och samhälle, t ex anställda i socialtjänst.
- Skolan spelar en viktig roll, både innanför och utanför klassrummet, i fråga om att skydda elever från skador och problem med alkohol och andra droger.

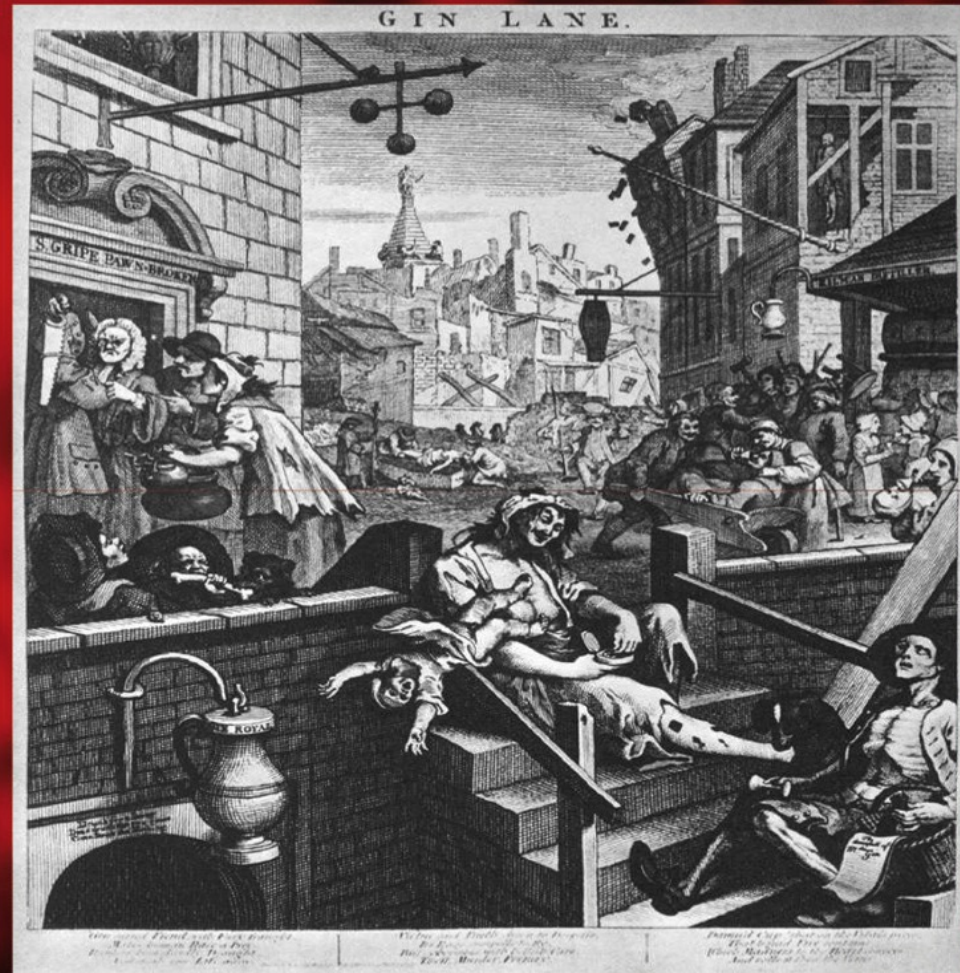
HÄR ÄR POJKEN SOM TAR
SKOLAN PÅ ALLVAR. DE
HAR ETT PÅSKLOVSBINGO
DE SKA GÖRA HEMMA O EN
UPPGIFT ÄR ATT LÄSA PÅ
BIBLIOTEKET. SÅ NU SITTE
VI PÅ BIBBLAN O LÄSER ❤️

Tack för mig!
(fred.nyberg@uu.se)

Dagens politiker:
"Det var inte bättre
förr", eller....?

Risk factors:

Overcrowded
living areas
and
incommodious
accommodation
1700-1800 centuries

William Hogarth: Beer Street and Gin Lane